

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО БОГОСЛОВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ СВ. ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО

«ДОБРИЙ ПАСТИР»

Богослов'я

Збірник наукових праць
Випуск 7

Науковий вісник ІФБУ «Добрий Пастир» засновано у березні 2007 р. Івано-Франківською Теологічною Академією як періодичне наукове фахове видання за профілем «богословські науки», «філософські науки», «історичні науки» та «соціологічні науки».

Видається щорічно з 2007 року.

Свідцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію засобу масової інформації
Серія ІФ № 580-53-р від 03.03.2008 р.

Адреса редакції: Івано-Франківський богословський університет
імені св. Івана Золотоустого
Україна, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Гарбарська, 22.

Тел. (0342) 72-47-30 – головний редактор, відповідальний секретар
E-mail: graukr@gmail.com

Редакція наукового вісника може публікувати статті й матеріали, не поділяючи позиції авторів.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та назв несуть автори.

Подані рукописи рецензуються і не повертаються.

Редакція залишає за собою право виправляти мову і редагувати матеріали.

Редакція не вступає у листування з авторами.

При передруку посилання на «Науковий вісник ІФБУ «Добрий Пастир» обов'язкове.

Усі права застережено ©.

Івано-Франківськ

Івано-Франківський богословський університет

2015

УДК 215
ББК 87.215
Н-34

Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир». Збірник наукових праць. Богослов'я / Гол. ред. Р.А. Горбань. – Вип. 7: до 130-річчя з часу створення Станиславівської єпархії. – Івано-Франківськ: ІФБУ, 2015. – 270 с.

У збірнику вміщено наукові статті, присвячені історичній ретроспективі становлення і розвитку Станиславівської єпархії, нині – Івано-Франківської архієпархії та митрополії УГКЦ. Збірник підготовлений як спеціальний випуск за результатами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Івано-Франківська митрополія в історичному розвитку та організаційній структурі Української Греко-Католицької Церкви» (до 130-річчя з часу створення), що відбулася у м. Івано-Франківську 16 квітня 2015 р.

Для фахівців із гуманітарних та богословських наук, докторантів, аспірантів і здобувачів, студентів вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами богословських наук, зокрема історії УГКЦ.

Редакційна рада:

Кир Володимир Війтишин – доктор богословських наук, професор Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого, Архієпископ і Митрополит Івано-Франківський УГКЦ, Великий Канцлер ІФБУ (голова редакційної ради).

прот. Річард Горбань – доктор богословських наук, професор ІФБУ (головний редактор).

прот. Олександр Левицький – доктор східного канонічного права, професор ІФБУ.

прот. Олег Каськів – доктор східного канонічного права, професор ІФБУ.

прот. Іван Козовик – кандидат філологічних наук, професор ІФБУ (відповідальний секретар).

Редакційна колегія:

Василь Костицький – доктор юридичних наук, професор.

Людмила Филипович – доктор філософських наук, професор.

Вікторія Ларіонова – доктор філософських наук, професор.

Михайло Марчук – доктор філософських наук, професор.

Володимир Возняк – доктор філософських наук, професор.

Микола Сидоренко – доктор філософських наук, професор.

прот. Святослав Кияк – доктор філософських наук,
доктор богословських наук, професор.

Володимир Шеремета, доктор богословських наук, професор ІФБУ.

кс. Чеслав Станіслав Бартнік (Польща) – доктор богословських наук, професор.

кс. Кжиштоф Гузьдзь (Польща) – доктор богословських наук, професор.

Кароль Клявза (Польща) – доктор богословських наук, професор.

кс. Кжиштоф Гузовскі (Польща) – доктор богословських наук, професор.

кс. Мірослав Ковальчик (Польща) – доктор богословських наук, професор.

кс. Лешек Адамовіч (Польща) – габілітований доктор канонічного права, професор.

Дмитро Степовик – доктор богословських наук, професор.

Василь Балух – доктор історичних наук, професор.

Василь Марчук – доктор історичних наук, професор.

Ігор Пилипів – доктор історичних наук, професор.

Олег Єгрешій – кандидат історичних наук, доцент.

Друкується за ухвалою редакційної ради Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого

© Р. А. Горбань, 2015

© Івано-Франківський

богословський університет

імені св. Івана Золотоустого, 2015

© Автори статей, 2015

ISSN

*Збірник наукових праць
Івано-Франківського богословського університету
імені св. Івана Золотоустого
«Добрий Пастир» (Богослов'я. – Випуск 7)
видано за сприяння Івано-Франківського Архієпархіального
Управління Української Греко-Католицької Церкви
та Фонду імені Блаженного мученика Симеона Лукача*

*Збірник присвячено
130-річчю з часу створення
Станиславівської єпархії*

ЗМІСТ

о. Річард ГОРБАНЬ Передмова до видання	7
--	---

Доповіді на пленарному засіданні

о. Святослав КИЯК, Дарина МАРЦІНОВСЬКА Івано-Франківська єпархія в умовах «катакомбної» діяльності УГКЦ: організаційний і духовно-політичний контекст	13
Віталій КОЗІНЧУК Особливості формування, історія розвитку іконографічної традиції Прикарпаття та її вплив на релігійне і культурне життя Станиславівської / Івано-Франківської єпархії – Івано-Франківської митрополії УГКЦ у 1885–2015 рр.	27
Василь СТЕФАНІВ Критика українського націоналістичного руху станиславівським єпископом Григорієм Хомишиним і «новозорянською групою» у міжвоєнний період... ..	45

Секція I

Станиславівська єпархія в структурі Галицької греко-католицької митрополії й українському національному відродженні (1885–1946 рр.)

Ігор РАЙКІВСЬКИЙ Лист-меморіал митрополита Йосифа Сембратовича 1871 р. у справі національної самоідентифікації русинів Галичини	57
Андрій КОРОЛЬКО Візитація станиславівського єпископа Андрея Шептицького на Покуття та галицьку Гуцульщину 1899–1900 рр.	68
Наталія ВИННИК, Галина ГЛАДКА Станиславівська (Івано-Франківська) єпархія Греко-Католицької Церкви в сучасній українській історіографії	75
Олена ГАЙДУКЕВИЧ Природоохоронна діяльність УГКЦ як важливий аспект національного відродження галичан	81
Наталія СКОРОПАНЮК Сестри Василіянки в Станиславові за єпископського уряду Андрея Шептицького та Григорія Хомишина (1900–1944 рр.)	90
Тетяна ГОРАН; Ігор ПИЛИПІВ Взаємозв'язки Перемишльської та Станиславівської єпархій в період Другої Речі Посполитої	98
Ігор ДРОГОБИЦЬКИЙ Окупаційний режим, націоналістичний рух, Греко-Католицька Церква: реалії Галичини у 1943 р.	107
Юрій КЛООНОВСЬКИЙ Джерела до вивчення культурно-освітньої діяльності Отців Єзуїтів у Станиславові (1715–1946 рр.)	117
Дмитро КАВАЦЮК Греко-католицькі священники в австрійському парламенті (1867–1907 рр.)	127

Андрій МЩУК, Мар'яна МЩУК Релігійне питання в програмі УРП–УСРП	134
---	-----

Секція II

Місце та роль Станиславівської / Івано-Франківської єпархії в організаційній структурі «катакомбної» УГКЦ та суспільно-політичному й культурному житті західних областей України (1946–1989 рр.)

Наталія КОНЦУР-КАРАБІНОВИЧ Підготовка до ліквідації Греко-Католицької Церкви на теренах Станиславівської єпархії	142
Іванна ГАВРИШ Душпастирська діяльність греко-католицького духовенства Станиславівської єпархії у «катакомбний» період (1946–1989 рр.)	147
Лариса КАПТАН, Олег МАЛЯРЧУК «Катакомбний» період Греко-Католицької Церкви Закарпаття: «новоправославні» і «староправославні»	153
Ольга МАСЛІЙ Діяльність Згромадження сестер мироносиць на Прикарпатті в «катакомбний» період існування УГКЦ (1946–1989 рр.)	168

Секція III

Станиславівська / Івано-Франківська єпархія Греко-Католицької Церкви в персоналіях

Ігор МЕДВІДЬ «Франко наш»: боротьба за культ Франка в міжвоєнній Галичині у контексті його поглядів на релігію	178
Андрій ТРАК Єпископ Юліан Пелеш: біографічний нарис	187
Руслан ДЕЛЯТИНСЬКИЙ, Любов СЛИВКА До питання про шляхетське походження священних родів (на прикладі Станиславівської єпархії УГКЦ)	196
Оксана ДРОГОБИЦЬКА Громадська діяльність священничої родини Ганушевських у 20-х – 30-х рр. ХХ ст.	212
Світлана СМІХ Християнська родина в педагогічних поглядах Івана Боднарука	220
Марія ГНАТЮК Отець-мітрат Тит Євген Столобут де Войнаровський – дбайливий пастир та передовий економіст Коломийщини	227
Андрій МИКИТИН Владика Павло Василик: спроба портрета релігійного діяча	233
Оксана ЗАРІЦЬКА-ЮНГЕР, Олег ЄГРЕШІЙ Громадянська позиція кардинала Любомира Гузара у час Революції гідності	248
Відомості про наших авторів	264
До відома авторів	267

УДК 94 (477.83/.86)

Тетяна ГОРАН

*Інститут історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Ігор ПИЛИПІВ

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету,
Інститут історії, політології та міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ТА СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ЄПАРХІЙ В ПЕРІОД ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

У статті розкриваються взаємозв'язки Перемишльської та Станіславівської єпархій, які визначали напрям розвитку Греко-Католицької Церкви у міжвоєнний період. Основним питанням зазначеного періоду була celibatna реформа, яка призвела до певних розбіжностей між єпископами ГКЦ. Проаналізовано спільний план роботи єпископів у рамках Католицької Акції ГКЦ.

Ключові слова: *Греко-Католицька Церква, митрополія, єпархія, celibat, Католицька акція, Перемишльська єпархія, єпископ.*

У процесі становлення і розвитку української національної ідеї, утворення державницької ідеології і консолідації національно-патріотичних сил ГКЦ відіграла велике значення. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. ГКЦ перебувала у тісному контакті з українським суспільством, а особливо з національно-визвольним рухом України. ГКЦ відіграла важливу роль у культурно-національному житті України в Галичині і посиленні християнства на території України. Протягом кількох десятиліть ГКЦ була духовним наставником національного відродження українського народу і форпостом боротьби проти колонізації і русифікації. В контексті сучасного розвитку Української держави важливим є розгляд взаємозв'язків Перемишльської та Станіславівської єпархій, які мали неабиякий вплив на консолідацію сил українського народу.

Проблема взаємозв'язків між єпархіями ГКЦ, на жаль, не знайшла достатнього вивчення в історичній науці. Частково це питання у своїх працях висвітлювали І. Андрухів, О. Лисенко, І. Пилипів¹, Р. Делятинський², О. Єгрешій³, О. Красівський⁴, І. Пилипів⁵ та інші

¹ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – 500 с.

² Делятинський Р. І. Історія Станіславівської єпархії (1885–1900 рр.) / Р. І. Делятинський. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 96 с.

³ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин : портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча / О. Єгрешій. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 168 с.

⁴ Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. : Проблема польсько-українських стосунків / О. Красівський. – Львів, 2000. – 416 с.

⁵ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 440 с.

дослідники Церкви. Проте комплексне дослідження означеної проблеми відсутнє.

Мета статті полягає у комплексному аналізі взаємозв'язків між Станиславівською та Перемишльською єпархіями у міжвоєнний період, які безпосередньо вплинули на розвиток та діяльність ГКЦ.

Греко-Католицька Церква у міжвоєнний період включала три адміністративно-канонічні одиниці – Львівську архієпархію, Перемишльську та Станиславівську єпархії, кожна з яких мала власні історичні традиції та відмінний канонічно-правовий статус. Найстарішою була Перемишльська єпархія, а наймолодшою – Станиславівська. Перемишльську греко-католицьку єпархію у зазначений період очолював єпископ Й. Коциловський (1917–1947 рр.), Станиславівську – єпископ Григорій Хомишин (1904–1945 рр.). Шляхи Г. Хомишина та Й. Коциловського переплелися ще задовго до обрання останнього перемишльським єпископом. У 1907 р. Йосип Коциловський закінчив богословські студії і був висвячений на священника. У цьому ж році Йосип повернувся до Галичини і одержав єрейські свячення. А згодом став професором догматичного богослов'я та віце-ректором духовної семінарії у Станиславові. 29 січня 1917 р. Й. Коциловський призначений єпископом Перемишльської греко-католицької єпархії. А вже 23 вересня 1917 р. митрополит А. Шептицький провів архієрейські свячення Й. Коциловського у м. Перемишлі. З цього часу взаємини між станиславівським та перемишльським єпископами зміцнюються та стають дедалі тіснішими.

Лютнева революція в Росії 1917 р. започаткувала національно-визвольні процеси серед народів імперії, зокрема і серед українців. Так, 22 січня 1918 р. Українська Центральна Рада IV Універсалом проголосила Українську Народну Республіку. Становлення незалежної держави радо вітали митрополит А. Шептицький та єпископи Г. Хомишин і Й. Коциловський спільним «Пастирським посланням до всечесного духовенства і вірних Галицької провінції» від 21 лютого 1918 р. У ньому вони, зокрема, підтримували державницькі настрої українського населення, яке повинно прагнути до об'єднання національних сил. Це у свою чергу повинно привести до національного відродження українського народу. У цьому контексті як основні завдання розглядалися служіння Богу та душпастирська діяльність. Частині духовенства пропонувалося позбутися москвофільських та інших політичних уподобань, що суперечили державотворчим прагненням⁶.

З 1772 р. Східна Галичина належала до Австро-Угорської монархії. Проте після проголошення маніфесту Карла I (1887–1922 рр.) від 16 жовтня 1918 р. народам Австро-Угорської монархії було надано право на самовизначення, проголошено адміністративне самоврядування Галичини у Львові, і прийнято історично важливе рішення про державну незалежність Західно-Української Народної Республіки. Цю ухвалу радо вітали галицькі ієрархи – митрополит А. Шептицький, Станиславівський єпископ

⁶ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 146.

Г. Хомишин та Перемишльський єпископ Й. Коциловський. На церковній конференції 20 лютого українські греко-католицькі єпископи проголосили інструкцію, у якій зазначалося, що великий український народ повинен молитися за Українську державу. Крім того, 75 священників і 45 студентів духовних семінарій добровільно влилися до лав Української Галицької Армії. Офіційне визнання і підтримка УГКЦ ЗУНР та їхні спільні зусилля щодо відродження національного життя призвели до ворожості з боку Другої Речі Посполитої. Тому польська влада не хотіла визнавати право українського народу Галичини на самовизначення. Під постійним наглядом польської влади перебував не тільки митрополит А. Шептицький, а й перемишльський єпископ Й. Коциловський, багато священників було заарештовано⁷.

Після поразки УГА держави Антанти у Парижі 25 червня 1919 р. ухвалили рішення про короткотермінове підкорення Східної Галичини польській владі. Питання автономії Галичини повинно було вирішуватися на референдумі. 21 листопада 1919 р. на конференції цих держав було твердо встановлено, що на території Східної Галичини проголошується влада країн Антанти. Польща з того часу мала право панувати у краї протягом 25 років за умови, що буде введено автономію Галичини, галицький сейм із власним управлінням і армією.

Зважаючи на нові політичні обставини, митрополит А. Шептицький, станиславівський єпископ Г. Хомишин та перемишльський єпископ Й. Коциловський зібрали 26 серпня 1919 р. єпископську конференцію у Перемишлі і проголосили пастирський лист «До духовенства і вірних про жертви українського народу у українсько-польській війні». У цьому пастирському листі ми читаємо: «важко, але з мужнім серцем, ... зміцнившись у вірі ми приймаємо цей удар Божий... Бог, добрий батько, часто дозволяє своїх дітей покарати, але робить він це для нашого блага, з Святим Духом... роздумуємо ми і питаємо ми: можемо ми перечити Богу? Шукаємо досить глибокі причини нашого життя? Дивимося на гріх, але крізь віру. Так кланяйтеся під могутніми руками Бога, тільки так піднесе він вас. Ми повертаємося всім нашим серцем до Бога... тільки роздоріжжя є дорогою до спасіння... інша дорога не веде до цієї благородної цілі... Ми не дозволимо собі впасти у бездушність. Захищаємося ми також перед невірними, ми звертаємося до гріха і приходимо до Бога і його церкви». В той же час пастирський лист був протестом греко-католицьких єпископів проти їхньої відсутності на конференції у Парижі: «проти проступків польських військових, зайняття Східної Галичини, проти осквернення Божого Дому, численних безпідставних вбивств миролюбного населення, вбивства п'яти священників; нелюдського поводження з військовополоненими і політичного ув'язнення у концтаборах та в'язницях»⁸.

Польська влада повинна була швидко реагувати на протестний лист УГКЦ, тому що побоювалася поширення антипольських настроїв серед

⁷ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 35.

⁸ Кравчук А. Конференції Архирейів Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів: Свічадо, 1997. – С. 55.

українського населення Галичини. Ось чому вона зобов'язувала всіх церковних старост інформувати уряд про вплив пастирського листа на віруючих. Міністерство віросповідань та освіти 21 лютого 1920 р. констатувало: «публікація пастирського листа жодного особливого враження на греко-католицьке духовенство не справила, за винятком села Гута в області Сколе і Княгинич в області Рогатин, у яких відбувалися антипольські протести»⁹.

Загострення конфлікту між польською владою та українським народом вимагало негайного вирішення. У червні 1921 р. на засіданні римо-католицьких єпископів Польщі у Кракові було прийнято пропозицію якомога скоріше організувати загальне засідання з греко-католицькими єпископами. Адже тільки в такий спосіб могло відбутися обговорення питань стосовно урегулювання розладів і вирішення конфлікту між Польщею і Україною. І, як наслідок, цей процес міг сприяти основі майбутнього польсько-українського порозуміння. Але ця зустріч так і не відбулася. Польський єпископ Римо-Католицької Церкви Й. Більчевський у своєму листі до Міністерства з питань віри і освіти зазначав, що ієрархи УГКЦ, а саме перемишльський єпископ Й. Коциловський та генеральний вікарій Львівської архієпархії О. Бачинський не виявили жодного інтересу до спільної зустрічі, на противагу – єпископ Станіславівської єпархії цим зацікавився¹⁰.

Вибори 1922 р. були одним із ключових моментів польсько-української боротьби за Східну Галичину. Польський уряд вважав успішне проведення виборів у Галичині своїм головним завданням. Вибори до сейму і сенату відбулись відповідно 5 і 12 листопада 1922 р. Проте вибори 1922 р. не виправдали сподівань уряду і показали, що польська влада в Західній Україні тримається лише завдяки військовій силі. Заклик уряду ЗУНР у екзилі бойкотувати вибори був підтриманий більшістю галичан.

Владика перемишльський зайняв несхвальну позицію щодо виборів до парламенту в 1922 р. Разом з єпископом Станіславівської єпархії Григорієм Хомишиним і генеральним вікарієм Львівської архієпархії (А. Шептицький перебував у той час за кордоном) опублікували лист протестний «До всього культурного світу» з нагоди четвертої річниці окупації поляками Галичини. Автори звернення рішуче засуджували репресивну політику польської влади, зазначаючи, що «...перед українським народом стоїть страшне марево позбавлення усіх прав людини і нації на своїй власній землі, яку щедро скроплено кров'ю у боротьбі за власну державу». Польську адміністрацію цікавило, чи справді єпископи Г. Хомишин та Й. Коциловський підписалися під вищезгаданим протестним листом¹¹.

Єпископ Г. Хомишин неодноразово заявляв, що ні силою, ні політиканством добитися вирішення непорозумін між Польщею та

⁹ Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. : Проблема польсько-українських стосунків / О. Красівський. – Львів, 2000. – С. 287.

¹⁰ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 157.

¹¹ Кравчук А. Конференції Архидієреїв Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів : Свічадо, 1997. – С. 67.

Україною не вдасться. Єдиним виходом із цієї ситуації єпископ вважав залишитися в складі Другої Речі Посполитої для того, щоб запобігти поширенню прорадянських настроїв серед українського суспільства. Стосовно захисту від прорадянських впливів він вбачав три основні шляхи, а саме: запровадження серед духовенства целібату, визначення статусу УГКЦ через підписання з польським урядом спеціальної угоди (конкордату) та створення громадського релігійного об'єднання чи партії, підконтрольних УГКЦ¹².

Досить важливим у розвитку Української Греко-Католицької Церкви було питання целібату, яке викликало не тільки протести семінаристів, а й широкий резонанс в українському суспільстві Галичини. Необхідно нагадати, що єпископи Галицької митрополії на спільній єпископській конференції, яка відбулася в лютому 1918 р., визнали «потребу велику священників безженних» і зобов'язалися «працювати в сім напрямі в наших семінаріях»¹³.

На наступній спільній конференції у серпні 1919 р. ієрархи Галицької митрополії знову визнали «конечність загального целібату для духовенства в нашій галицькій провінції». Першим, хто рішення цієї резолюції виконав, був єпископ Г. Хомишин, який у 1920 р. проголосив, що у Духовній семінарії Станиславова тільки той чоловік буде висвячений, який обіцяє безшлюбність. Його перша спроба введення целібату відбулася у 1910 р. після проповіді у каплиці Духовної семінарії. Вже 20 вересня 1919 р. галицькі єпископи одностайно заявили про «наступні висвячування виключно безженних кандидатів стану духовного як вимушену потребу відновлення духовенства»¹⁴.

Перемишльський та Станиславівський єпископи майже одразу приступили до реалізації «целібатної реформи», тоді як митрополит А. Шептицький, враховуючи протестні настрої в суспільстві, відмовився від ідеї «загального целібату», хоча продовжував толерувати бажаючих до целібатного стану священства. Дослідники, історики М. Гайковський¹⁵ і Р. Делятинський¹⁶ вважають, що основними противниками целібатної реформи спершу були представники світської інтелігенції, лише згодом – представники одруженого духовенства. Таким чином, у 1920 р. целібат було запроваджено у Станиславівській єпархії, а у 1925 р. – в Перемишльській єпархії. Як зазначає О. Єгрешій¹⁷, «безкомпромісна позиція єпископів стосовно запровадження целібату була пов'язана з поширенням у Східній Галичині прокомуністичних настроїв, що знайшли сприятливий ґрунт в умовах українізації в Радянській Україні.

¹² Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 157.

¹³ Кравчук А. Конференції Архиреїв Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів : Свічадо, 1997. – С. 50.

¹⁴ Павлишин О. З історії впровадження григоріанського календаря в церковне життя українців: календарна реформа єпископа Григорія Хомишина // Україна модерна. – 2002. – № 7. – С. 7-68.

¹⁵ Гайковський М. ГКЦ в часи митрополитування Андрія Шептицького / М. Гайковський // Київська Церква. – 2001. – № 2–3. – С. 32–48.

¹⁶ Делятинський Р. І. Історія Станіславівської єпархії (1885–1900 рр.) / Р. І. Делятинський. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 96 с.

¹⁷ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин : портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча / О. Єгрешій. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 168 с.

Через латинізацію УГКЦ, а отже, її «європеїзацію» ієрархи прагнули знешкодити вплив комуністичних ідей на галицьких українців».

Запровадження целібату у Перемишльській греко-католицькій єпархії викликало гостру полеміку серед семінаристів та мирян. Семінаристи написали протест, який був звернений до ординарія, але так і залишився поза увагою. Внаслідок цього у різних містах єпархії прокотилася хвиля мітингів, у пресі було розгорнуто пропагандистську кампанію проти єпископа Й. Коциловського. Досить активним у цьому напрямі виявився «Український Голос». Священики, які друкували статті, спрямовані проти введення целібату, як правило, не підписувалися. На сторінках «Українського Голосу» часто можна було зустріти наступні підписи: «один із настоятелів», «один зі священників».

Єпископ Г. Хомишин прагнув безумовного дотримання зобов'язання безшлюбності. Його перша спроба латинізму, запровадження григоріанського календаря у Станиславівській єпархії у 1916–1918 рр. викликала протест усього українського населення і була відхилена. Особисто він дотримувався григоріанського календаря. Єпископ Г. Хомишин заснував у 1923 р. «Товариство безшлюбних священників ім. Св. Йосифа», мета якого полягала у розповсюдженні латинсько-католицької ідеї серед українського суспільства та забезпеченні збільшення соціальних установ, таких як дитячі будинки і притулки для літніх і немічних¹⁸.

Це насильницьке запровадження целібату у Станиславівській єпархії викликало обурення й опір, і щоправда не тільки серед семінаристів, а й серед українського населення. Напруження було настільки велике, що у 1925 р. у Духовній семінарії у Станиславові богослови виступили проти необхідності запровадження целібату. Вже 14 березня 1925 р. до семінаристів Львова було відправлено листа з проханням «підтримки у боротьбі проти насильницького запровадження целібату». Українське населення Станиславова заснувало власний комітет, який за допомогою преси намагався бойкотувати навчання у Духовній семінарії, а також відправив делегацію до папського нунція у Варшаві, намагаючись захистити інтереси українського населення.

Таким чином, введення целібату не знайшло підтримки в українському суспільстві. Єпископи УГКЦ одержали з усіх частин Галичини клопотання, у яких було зазначено, що введення целібату суперечить традиціям Церкви і народу. Цей опір віруючих було проведено під гаслом «на підтримку прав Греко-Католицької Церкви». У жовтні 1929 р. в Римі відбулася конференція греко-католицького єпископату з участю А. Шептицького, Г. Хомишина, Й. Коциловського. Під час засідання станиславівський владика зазначив: «Хто не хоче ввести целібат – нехай не мішає»¹⁹.

На початку 30-х рр. Г. Хомишин почав задумуватися над створенням партії, яка б не підкорялася жодним політичним силам. Влітку 1930 р.

¹⁸ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 322.

¹⁹ Центральний державний історичний архів у м. Львів (ЦДАУЛ). – Ф. 201 Греко-католицька митрополічна консисторія, м. Львів, 1806–1945 рр. – Оп. 4в. – Спр. 503 Протокол єпископської конференції Греко-католицького єпископату, Рим, 21-29 жовтня 1929 р. – Арк. 1-8.

критичної точки досягла ворожість між «українським селянином» і «польським паном». Галичина була охоплена акціями саботажу, чинилися підпали, яких було зареєстровано 2200. Польський уряд звинувачував ОУН в організації та реалізації саботажів. Він зреагував миттєво, і 16 вересня 1930 р. озброєні військові частини польської кавалерії і поліції напали на 500 українських сіл у Галичині. Під військовим тиском і застосуванням принципу «колективної відповідальності» серед українського населення, особливо серед селянства, було розпочато так звану «пацифікацію». З політичної точки зору ця «кампанія пацифікації» розглядалася як реалізація військово-політичної операції для заспокоєння схвильованого українського населення. Протестуючи проти пацифікації, єпископи УГКЦ видали спільне послання, в якому йшла мова про те лихо, яке лягло на плечі українського населення Галичини і шкодить усьому українському народу²⁰.

12-13 липня 1930 р. відбулася спільна конференція єпископів, у якій також взяли участь перемишльський єпископ Й. Коциловський та його помічник Григорій Лакота. На конференції мова йшла про те, що жодна партія не представляє інтереси католицької ідеології, тому було вирішено створити власну партію. 24 вересня 1930 р. частина партійних членів УХО, а саме С. Томашівський і О. Назарук, заснували Українсько-католицьку народну партію [11, с. 221]. У жовтні 1930 р. було оприлюднено програму нової партії, що визначалася широкою автономією Галичини у складі Польської держави. У ній говорилося: «Нашу політичну діяльність розтягаємо на всі історично і племінно українсько-руські землі, прилучені до Польської держави. Згадані висше землі творять окрему геополітичну і суспільно-господарську цілість зі своєю традицією і власним національно-культурним обличчям, отже, вони мають повне право до самоозначення і самоорудування... Відповідно будемо поборювати легальними способами всі ті установи, що мають... удержати чи скріпити централістичний режим». Водночас у програмі підкреслювалася пріоритетна роль Католицької Церкви²¹.

На противагу Українській Католицькій Народній партії 1 січня 1931 р. орієнталістами, які були прихильниками візантійського обряду, було створено Український Католицький Союз. 15 березня 1931 р. з'явилося пастирське послання митрополита А. Шептицького, в якому він висловив підтримку новій католицькій партії УКС. Український Католицький Союз виступав за легальні способи і методи розбудови суспільно-політичного, культурного, економічного життя. У партійній програмі було зазначено: «На основі легальності польської держави, громадяни якої є ми, ми доб'ємся легальним способом для нашого народу все кращої освіти, культури, процвітання і права».

21-29 жовтня 1929 р. в Римі тривала конференція греко-католицького єпископату, у якій, зокрема, взяли участь митрополит А. Шептицький, єпископи Г. Хомишин і Й. Коциловський. Було вирішено, що українські ієрархи візьмуть під свою протекцію розвиток Католицької акції у своїх

²⁰ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 197-198.

²¹ Програмова заява Української католицької партії. – Львів, 1930. – 2 с.

епархіях. На засіданні обговорювалося питання організації відповідного центрального органу, який мав би координувати розвиток Акції в Галичині²².

У червні 1930 р. єпископи УГКЦ Львівської архієпархії, Перемишльської і Станиславівської епархій взяли участь у Першому єпархіяльному конгресі у Польщі, на якому було обговорено проблеми «Католицької акції». На основі їх ініціативи у 1932 р. у Львові було організовано конференцію, яка визначила правовий статус організації «Католицька акція» у церковних провінціях Галичини. Цей статус забезпечував створення інститутів у епархії, деканатах та парафіях. Керівним органом «Католицької акції» проголошувався Генеральний інститут, який належав дирекції чи головному церковному помічнику, що визначав загальну лінію організації з боку Церкви. Цю посаду отримав єпископ-помічник Львова Іван Бучко (1892–1974 рр.). Пізніше створюється комісія для проведення «Католицької акції», яку до 1938 р. очолював єпископ Микита Будка (1877–1949 рр.). Однак визначальними щодо розвитку Католицької акції у Східній Галичині стали суперечності між митрополитом А. Шептицьким і єпископом Г. Хомишиним, які мали суспільно-політичний та релігійний характер²³.

Четвертого жовтня 1930 р. у Львові відбулася конференція єпископату за участю Андрея Шептицького, Йосафата Коциловського і Григорія Хомишина. Ієрархи засудили як «пацифікацію» польських властей, так і діяльність українських таємних організацій, однак підкреслили, що вчинки націоналістів – це здебільшого реакція на провокації поляків. Пастирський лист до духовенства і вірних, підготовлений владиками з приводу антиукраїнської політики влади, був конфіскований урядом. Невдовзі про злочини польської адміністрації в Галичині стало відомо Ватикану, куди єпископат Греко-Католицької Церкви надіслав меморіал, де наводилися факти бичування священників, збездіщення жінок, приниження гідності людини²⁴.

У 1933 р. в Різдвяному зверненні до народів світу папа Римський Пій XI оголосив з нагоди 1900-ліття Христових мук «Святий Рік», що мав тривати з 2 квітня 1933 р. по 2 квітня 1934 р. 1 березня 1933 р. три галицькі владики разом з єпископами-помічниками видали спільну відозву з приводу проведення 6 і 7 травня того року свята «Українська Молодь – Христові» (УМХ). Ієрархи закликали галицьких українців підтримати релігійний захід. Архієпархіяльний Інститут Католицької акції (спеціальний орган Львівської архієпархії) приступив до організації свята, яке було покликане згуртувати молодь на християнських засадах і тим самим закласти підвалини формування нових католицьких товариств. На свято УМХ до Львова у визначений термін прибуло близько 50 тисяч осіб із різних

²² Католицька Акція // Нова Зоря. – 1927. 7 січня. – Ч. 1-2. – С. 7.

²³ Там само.

²⁴ Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (ЛННБ, ВР). – Ф. 9. Окремі надходження – Спр. 1069. Протоколи конференцій єпископів Львівського, Перемишльського, Станиславівського, 1902–1939 рр. – Арк. 40.

населених пунктів Галичини. Однак єпископ Г. Хомишин не був на урочистостях з цього приводу²⁵.

23 грудня 1935 р. у Львові відбулася нарада архієреїв трьох єпархій за участю А. Шептицького, Г. Хомишина та Й. Коциловського. На ній розроблено спільний план роботи в рамках Католицької акції для галицької церковної провінції і прийнято новий статут, що не передбачав організаційних відмінностей в єпархіях. Однак затверджені на нараді рішення не були втілені в життя²⁶.

Таким чином, зв'язки між Станиславівською та Перемишльською єпархіями у міжвоєнний період проявлялися у підтримці обома єпископами новоутвореної Західно-Української Народної Республіки, введенні celibатної реформи, публікації пастирських листів та участі у спільних єпископських конференціях.

Tetyana GORAN
Igor PYLYPIV

RELATIONSHIPS PRZEMYSŁ AND STANYSŁAVIVSKY DIOCESE IN THE PERIOD OF SECOND RICH POSPOLYTA

In this article the relationship between Przemyśl and Stanyslavivsky diocese, which determined the direction of the Greek Catholic Church in the interwar period. The main point question of this period was celibate reform, which led to some differences between the bishops of the GCC. The joint work plan was analyzed within the Catholic action GCC.

Keywords: *Greek-catholic church, bishop, diocese, celibate, Catholic action, Peremyshl bishop, spiritual leaders.*

²⁵ Державний архів Львівської області. – Ф. 110 Львівське міське староство, м. Львів, 1920–1939 рр. – Оп. 1. – Спр. 1112. Справа спостереження за святами Українська Молодь Христові, 1 травня – 8 червня 1933. – Арк. 14.

²⁶ Нива. – Львів. – 1933, 1935 (Місячник присвячений церковним і суспільним справам).

Відомості про наших авторів

1. **Винник Наталія Мирославівна** – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії, політології та юридичної логіки Львівського державного університету внутрішніх справ.
2. **Гавриш Іванна Вікторівна** – аспірант кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
3. **Гайдукевич Олена Олександрівна** – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-економічної та гуманітарної підготовки приватного вищого навчального закладу «Інститут менеджменту та економіки «Галицька академія», м. Івано-Франківськ.
4. **Гладка Галина Любомирівна** – к.і.н., доцент кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету.
5. **Гнатюк Марія Миколаївна** – старший вчитель Коломийського НВК №9 «школа – природничо-математичний ліцей».
6. **Горан Тетяна Анатоліївна** – аспірант кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
7. **Горбань Річард Анатолійович, отець** – віце-ректор з наукової роботи Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого, доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор кафедри богослов'я ІФБУ.
8. **Делятинський Руслан Іванович** – магістр історії, науковий співробітник Інституту історії Церкви Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого, здобувач кафедри гуманітарних та фундаментальних дисциплін Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
9. **Дрогобицька Оксана Ярославівна** – кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
10. **Дрогобицький Ігор Іванович** – кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та методики навчання Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.
11. **Єгрешій Олег Ігорович** – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, викладач і директор Інституту історії Церкви Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого.
12. **Заріцька-Юнгер Оксана** – магістрантка Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
13. **Кавацюк Дмитро Іванович** – студент 4-го курсу Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

14. **Капітан Лариса Іванівна** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільних дисциплін Мукачівського державного університету.
15. **Княк Святослав Романович, отець** – доктор богослов'я (теології), доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства, теології і культурології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, професор кафедри богослов'я Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого.
16. **Клоновський Юрій Ярославович** – студент 4-го курсу Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
17. **Козінчук Віталій Романович** – доктор східних церковних наук, завідувач кафедри гуманітарних наук Івано-Франківського богословського університету імені св. Івана Золотоустого.
18. **Концур-Карабінович Наталія Миколаївна** – доцент кафедри історії та політології Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.
19. **Королько Андрій Зіновійович** – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
20. **Малярчук Олег Михайлович** – кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.
21. **Марціновська Дарина Святославівна** – кандидат філософських наук, викладач кафедри релігієзнавства, теології і культурології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
22. **Маслій Ольга Данківна** – аспірант кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, магістра новіціату та генеральна дорадниця Управи Згромадження Сестер Мироносиць.
23. **Медвідь Ігор Антонович** – аспірант Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України.
24. **Микитин Андрій Васильович** – магістр історії, історик-краєзнавець, організатор культурно-масових заходів Ланчинського ЦДЮТ.
25. **Міщук Андрій** – Інститут історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
26. **Міщук Мар'яна** – Інститут історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
27. **Пилипів Ігор Васильович** – доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти і науки України, завідувач кафедри гуманітарних та фундаментальних дисциплін Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
28. **Райківський Ігор Ярославович** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

29. **Скоропанюк Наталія Петрівна** – студентка 4-го курсу Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

30. **Сливка Любов Василівна** – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету.

31. **Сміх Світлана Володимирівна** – старший викладач кафедри педагогіки та психології Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

32. **Стефанів Василь** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри нової та новітньої історії України Українського Католицького Університету.

33. **Трак Андрій Михайлович** – студент 1-го курсу Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

До відома авторів

Вимоги редакції «Доброго Пастиря» до наукових статей

До друку приймаються лише наукові статті, які підготовлені за таким **планом**:

1. Вступ – постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (5-10 рядків);

2. Вихідні передумови – аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття (звичайно ця частина статті становить близько 1/3 сторінки);

3. Постановка завдання – формулювання цілей статті; вказаний розділ вельми важливий, бо з нього читач визначає корисність для себе пропонованої статті; мета статті впливає з постановки загальної проблеми і огляду раніше виконаних досліджень, тобто дана стаття має на меті ліквідувати «білі плями» у загальній проблемі (обсяг цієї частини статті 5-10 рядків);

4. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів (від 5-6 сторінок тексту);

5. У закінченні наводяться висновки з даного дослідження і стисло подаються перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Оформлення рукопису

Рукописи для публікації в наступних річниках вісника подаються до Редакції «Доброго Пастиря» в одному роздрукованому примірнику.

Електронний варіант статті виконується у вигляді rtf-файла (Rich Text Format) у форматі текстового редактора Microsoft Word на CD-диску, обсягом 0,5 друкованих аркушів (приблизно 20 тисяч знаків із пропусками):

Шрифт	Times New Roman;
Розмір шрифту	14 пунктів;
Відстань між рядками	1,5 інтервала;
Параметри сторінки	формат А4;
Верхній і нижній берег	20 мм;
Лівий берег	30 мм;
Правий берег	15 мм.

Роздрукований примірник статті та її електронний варіант мусять бути ідентичними.

На першій сторінці тексту статті автор обов'язково подає короткі відомості про себе:

1. Ім'я та прізвище;
2. Науковий ступінь, вчене звання;
3. Місце роботи або навчання (з поданням повної назви установи), займана посада;
4. Телефон, поштова та електронна адреси автора статті.

На останній сторінці тексту статті повинні бути розміщені короткі анотації українською та англійською мовами (4-6 речень).

Анотації мають обов'язково містити: 1) ім'я та прізвище автора статті, 2) назву статті, 3) стисло інформацію про основні ідеї та висновки статті.

Анотації як українською, так і англійською мовами мають бути ідентичними за змістом.

**Загальні правила цитування та посилання
на використані джерела**

При написанні статті автор повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в тексті. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, то в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання.

Посилання в тексті статті на використані джерела слід наводити на нижньому колонтитулі сторінки (так звані «підрядкові посилання») за їх наскрізною нумерацією відповідно до існуючого **бібліографічного стандарту**. Підрядкові посилання наводяться арабськими цифрами за наскрізною нумерацією (1, 2, 3, ...) і створюються в MS Word 95–2003 з меню «Вставка», в MS Word 2007 та 2010 – із вкладки панелі інструментів «Посилання» або ж виведеною на панель швидкого доступу кнопкою «Вставити виноску»; в OpenOffice.org / Libre Office Writer з меню «Вставка».

Приклад оформлення посилання:

Цитата в тексті:

«Станом на 01.01.99 р. в Україні діє 21,8 тис. релігійних організацій, у т.ч. майже 21,1 тис. громад 80 конфесій, течій і напрямків»¹.

Якщо автор статті відсилає читача до певного масиву джерел або ж якийсь посилання є занадто великим за обсягом і подається всередині речення, тоді доцільно оформляти посилання як підрядкові та подавати їх після статті арабськими цифрами за наскрізною нумерацією (1, 2, 3...).

Якщо цитована праця в оригіналі не є україномовною, то в посиланні її автор, назва та місце видання подаються мовою оригіналу і на українську не перекладаються. **Цитати з іншомовних джерел (у тому числі й з російськомовних) наводяться автором в українському перекладі** (або з офіційного україномовного видання, або ж у випадку відсутності останнього автор здійснює переклад сам). Посилання наводити у відповідності з існуючим стандартом.

При посиланні на Кодекс Канонів Східних Церков замість «с.» (сторінки) вказуємо номер канону (кан.) з ККСЦ.

Посилання на тексти Біблії потрібно подавати прямо у тексті статті в круглих дужках згідно з прийнятим стандартом (скорочена назва книги Біблії, розділ, двокрапки, вірш / вірші). Наприклад: Мк. 1:9 (де «Мк.» – Євангелія від Марка, «1» – розділ 1, «9» – вірш 9). Скорочені назви всіх книг Біблії наводяться нижче (див. «Бібліографічний стандарт назв книг Біблії»).

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не

¹ Бондаренко В. Релігійна ситуація в Україні і перспективи її розвитку // Релігійна свобода: природа, правові і державні гарантії: Науковий щорічник. – К., 1999. – С. 73.

виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непряму цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо виявляється ставлення автора статті до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) якщо автор статті, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім тире і вказуються ініціали автора статті, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – **М.Х.**), (підкреслено мною. – **М.Х.**), (розрядка моя. – **М.Х.**).

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту України з обов'язковим наведенням назв праць.

У статті обов'язково мають бути посилання та список використаних джерел у кінці тексту.

Наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО БОГОСЛОВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ СВ. ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО

«ДОБРИЙ ПАСТИР»

Богослов'я

Збірник наукових праць

Випуск 7

Наукове редагування: *Олег Єгреший, Руслан Делятинський*

Комп'ютерний набір: *Автори статей*

Технічне редагування, комп'ютерна верстка, оригінал-макет: *Христина Тимів*

Літературне редагування: *Ірина Шалкітене*

**Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету
УГКЦ «Добрий Пастир». Збірник наукових праць. Богослов'я / Гол. ред.
Р.А. Горбань. – Вип. 7: до 130-річчя з часу створення Станиславівської
єпархії. – Івано-Франківськ: ІФБУ, 2015. – 270 с.**

Свідоцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію засобу масової інформації
Серія ІФ № 580-53-р від 03.03.2008 р.

Підписано до друку 19.11.2015 р.
Папір офсетний. Друк лазерний. Формат 60×84/8.
Умов. друк. арк. 15,85. Гарнітура Times New Roman.
Зам. № 90. Наклад 300 примірників.

Видавець: Івано-Франківський богословський університет
імені св. Івана Золотоустого
Україна, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Гарбарська, 22.

Друк: ПП Маргітича О. І.
76495, м. Івано-Франківськ, с. Хриплин, вул. Грабова, 14.
Тел.: (096) 606 14 00, (0342) 74-20-03.

Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності
ДК № 001433 від 29.11.2006 р.